

od trona je kip sv. Ane, desno sv. Frančiška Ksaverija. Od kod sta kipa, ne vemo, sta pa nekoliko neskladna, še posebej po velikosti. Prej, nekako pred sto leti pa tja do šestdesetih let prejšnjega stoletja, sta bila na njunem mestu mnogo primernejša in kvalitetnejša kipa sv. Marjete Kortonske in sv. Dominika, ki sta sedaj v stari krstilnici bližnje farne cerkve sv. Jurija.

Leta 1931 je kapelico obnovila Marija Jelovčan, Blažeškovecova, iz Stare Loke. Več let je kapelica veljala za njihovo, ker so skrbeli zanjo, zadnja od njih je bila Rozi Lovšin. Leta 1991 je kapelico prenovil Franc Logonder, Jurčkov. Pri zidarskih delih je sodeloval Jože Dolenc, Mežnarjev, iz Stare Loke, pleskarska dela je opravil Lado Orešnik iz Podlubnika. Njuno delo je plačal sam Jurčkov Francelj. Tesarska dela na ostrejšu je delal Vinko Florjančič, Cimpermanov, dokončal pa Simon Čadež iz Virloga. Nov oltarni prticek je sešila Francetova sestra Jerca. Župnik Glavan je obnovljeno kapelico blagoslovil 6. oktobra 1991.

Kapelica se je zaradi večkratnega cestnega nasipavanja znašla pod nivojem in še naprej propadala, predvsem pa je bilo potrebno obnoviti vrata, okna in notranjo opremo.

Tončka in Matevž Trilar sta leta 2008 kapelico izpraznila in dala opremo v obnovo. Matevž je uredil drenažo, kamenje je pripeljal Karel Triller z Grenca. Notranjost je obnovil slikopleskar Boštjan Potočnik iz Rovta, ki je naslednje leto pobelil še zunanje stene. Nova vrata je iz hrastovega lesa naredil Ciril Oblak. Hrastova okna, oltarno mizo in klečalnik je naredil sosed Janez Pokorn. Stekla za okna je prispeval Marjan Frlan. Železne okenske mreže je naredil Marjan Štremfelj, pobarval jih je Jure Triler. Klepar Franc Kožuh iz Kopališke je uredil žlebove. Kip sv. Ane ter Marijino in Jezuščkovo krono je obnovila Darinka Lavtar, sv. Frančiška Ksaverija pa Ivan Čerin. Zahtevno restavratorsko delo bogatega baročnega trona s krogovičjem in karietidami je opravil akademski restavrator Rok Hafner s sodelavkama, akademsko kiparko Dalijo Šega in Iris Šega. Za konec je Tončka Mariji in Jezuščku sešila novi oblekici, poskrbela za sodobno solarno razsvetljavo, vrtnar Janez Hari pa je posadil cipresi in uredil zelenico.

Večino del so ljudje opravili prostovoljno, prispevali so tudi denar in material za obnovo.

Ležeče znamenje pod Gavžnikom

Ob cesti za Crngrob, nasproti blokov Groharjevega naselja, se nahaja neugledna in zapuščena kamnita klada obdelanega škofjeloškega konglomerata iz bližnjega Kamnitnika. Nekateri ga imajo za podstavek nekdanjega bližnjega »kužnega« kamnitega slopastega znamenja. Prvotno je bil res podstavek, vendar podstavek velikega križa, ki je stal na

Konrad Grefe, Opferstock (»božja skrinjica«, darilna skrinjica, pušica) bei Bischoflack, akvarel, 1900.

Gvidon Birolla, Gaužnik, okoli leta 1960.

mestu sedanje Marijine kapelice na Fari, morda tudi tistega, ki je stal na mestu sedanje Bidetove kapelice. Da je kvader izvorno ležeč, pričata asimetrično postavljeni stranski vdolbini glede na daljšo os. Postalo je prav posebno, ležeče obcestno kažipotno znamenje, v katerega so romarji v Crngrob ali drugi mimoidoči lahko vrgli svoj novčič. Še pred sto leti je bilo to znamenje nekaj posebnega, saj se je leta 1900 znašlo v reprezentančni Radičevi knjigi, *Stara Kranjska s sliko in opisom*.

V pravokotno vdolbino za nekdanji starološki trški križ je kovač zakoval železno pušico, nabiralnik (Opferstock), ki je bil zaklenjen z žabico. Da dež ni namakal denarnih darov, je kovač naredil tudi kovinsko hišico z valovito streho, ki je pokrivala cel kamen. V vdolbinah so bile verjetno vstavljene lesene poslikane table. Neznani slikar je leseno tablo, ki je zapirala zadnjo stran male kapelice, porisal s farnim zavetnikom, sv. Jurijem. Na sprednji vdolbini je bil Jezus v grobu z dvema angeloma ob strani in Kalvarijo, tremi križi v ozadju. Na desni strani, v smeri proti mestu, podoba sv. Jakoba, na levo proti Crngrobu pa Marijino oznanjenje. Znamenje je propadalo, zlasti po 2. svetovni vojni, slike so izginile, v šestdesetih letih je izgubilo še kovinske dele. Danes na občinski meji, pod novo soseško, čaka na morebitne lepše čase.

Posnetek klade v vznožju starološkega Gavžnika in Prtižovega križa na vrhu je nastal leta 2002.

Prtižev križ ali Križ na Gavžniku

Veider ga imenuje preprosto Gavžnik, oziroma Govžnik.

Ne vemo, če so na tako imenovanem starološkem Gavžniku nekoč res obešali ljudi. Vemo pa, da je vzpetinica veskozi privlačila poglede. Tudi ne vemo, kdaj so na vrh prvič postavili križ. Vsekakor so ga zemljemerci okoli leta 1780 nanegli na Josephinische Landesaufnahme 1763–1787. Križ so na svoji zemlji veskozi vzdrževali *Prtižovi*, do novejšega časa Anton in Magda Megušar, Stara Loka 45, od leta 2007 pa Janez in Petra Megušar, Groharjevo naselje 80, ki sta si tam postavila hišo. V devetdesetih letih so razpelo skrbno prenovili pri Jurčkovemu Franceljnu, kjer so podaljšali spodnji del stebila križa, naredili novo streho in ga prekrili z aluminijasto pločevino. Korpus je utrdil in skrbno prebarval pleskar Rado Orešnik.

Po letu 2007 so Gavžnik pozidali s hišami, zato so lipo posekali in namesto nje posadili vrsto cipres. Čez dve leti so razpelo prenovili, križ je konzerviral in restavriral Matija Hiršenfelder, korpus so dali prebarvati Marjanu Jesenovcu iz Puštala. Novo, bakreno pločevinasto streho je naredil Marjan Štremfelj, zavesno okrasno bakreno obrobo je spunčal Vinko Mohorčič (1937–2011). Obnovljen križ je leta 2010 blagoslovil starološki župnik dr. Alojz Snoj.

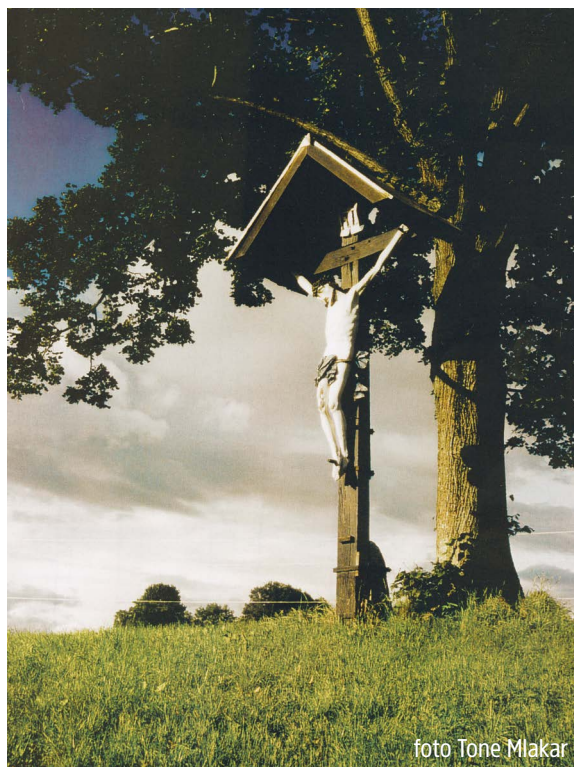

foto Tone Mlakar

Križ na Gavžniku
leta 2015.